

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

Силабус навчальної дисципліни
«Антропологія»

Обсяг	3 кредити / 90 годин
Семестр, рік навчання	III, IV семестри, 2 курс
Дні, час, місце	Згідно з розкладом в аудиторіях кафедри філософії, біоетики та іноземних мов. Вул. Пастера, 2
Викладач (-і)	Ханжи Володимир Борисович, д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов
Контактний телефон	+380972698611
E-mail	volodymyr.xanzhy@onmedu.edu.ua vladkhan.od@ukr.net
Робоче місце	Кабінет завідувача кафедри філософії, біоетики та іноземних мов. Вул. Пастера, 2
Консультації	<i>Очні консультації:</i> четвер – з 14.00 до 16.00; субота – з 9.00 до 13.00 <i>Онлайн консультації:</i> четвер – з 14.00 до 16.00; субота – з 9.00 до 13.00 <i>Microsoft Teams</i> або через <i>Telegram/Viber</i>

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни – загальні закономірності існування й розвитку людини, її взаємовідносин із світом, а також комплекс філософських проблем біологічних, психофізіологічних, етико-соціальних, культурно-історичних особливостей її буття.

Пререквізити і постреквізити дисципліни:

Вивчення дисципліни «Антропологія» базується на знаннях та вміннях, закладених фундаментальною дисципліною «Філософія з циклом академічної доброчесності», а також предметно пов'язане зі знаннями соціально-гуманітарних та природничо-наукових дисциплін II курсу («Медична деонтологія», «Основи педагогіки в вищій школі», «Гігієна», «Фізіологія»,

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

«Соціальна медицина. Громадське здоров'я»). В той же час вивчення цієї дисципліни забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти до оволодіння такими дисциплінами, як «Медична психологія», «Психіатрія, наркологія» тощо.

Метою дисципліни є формування антропологічної культури здобувача вищої освіти, актуалізація професійної та громадянської свідомості майбутньої лікарської еліти, а також формування здатностей діяти на основі загальнолюдських трансепохальних етичних міркувань і цінностей, соціально відповідально та свідомо, цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність світу.

Завдання дисципліни:

1. Інтерпретувати основні проблеми філософської антропології: проблему походження людини, психофізичну проблему, проблему виникнення людини на Землі та її відносин зі світом.

2. Розумітися на питаннях буття людини як єдності духа і тіла, природи, сутності та призначення людини.

3. Піддавати тлумаченню темпоральні особливості людського буття та становлення.

4. Діяти відповідно до принципів гуманності, враховуючи національні та релігійні особливості людей.

5. Використовувати аксіологічні знання в гострих ситуаціях, коли йде мова про сенс життя і життєві цінності.

6. Вміти реалізовувати у практичній діяльності фундаментальні етичні знання щодо діалектики добра і зла, життя та смерті.

7. Артикулювати етико-правові аспекти початку та закінчення життя людини в філософському, медичному та психологічному вимірах.

Очікувані результати

За результатами вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

Знати:

- особливості антропологічної проблематики, структуру та функції антропології;
- основні системи категорій та принципів, що стосуються розвитку та функціонування людини, сутності та структури її буття;
- фундаментальні детермінанти становлення людської історії та розвитку суспільства (зокрема онтологічні, гносеологічні, антропологічні та етико-аксіологічні підстави).

Розуміти:

- співвідношення антропології з природничо-науковим та соціально-гуманітарним знанням, мистецтвом та релігією;
- цілісний та процесуальний характер людської діяльності;
- ціннісне підґрунтя виникнення глобальних проблем людства.

Вміти:

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

- орієнтуватися в основних антропологічних течіях минулого і сучасності;
- виявляти та аналізувати антропологічні підстави різних систем знання;
- застосовувати антропологічні знання для розуміння культурних (національних, релігійних тощо) особливостей світоглядів різних людей.

Володіти навичками:

- аналізу сучасних антропологічних проблем та вчень;
- дефініції антропологічних понять;
- постійного збагачення філософсько-антропологічного тезаурусу;
- синтезування набутих знань у цілісне розуміння людини;

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Курс викладається у формі семінарських занять (30 год.), а також – через організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти (60 год.); всього – 90 год. (3 кредити).

Вивчення дисципліни реалізується на основі таких методів навчання:

- за домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- складання графічних схем;
- розв'язання творчих завдань;
- тестування;
- групові дискусії з проблемних ситуацій;
- виконання письмових завдань;
- індивідуально-контрольна співбесіда;
- логічні вправи;
- рольові (ділові) ігри;
- ситуаційні завдання («кейс-метод»);
- виконання індивідуальних філософсько-антропологічних досліджень;
- проблемний метод навчання, який націлений на формування у здобувачів вищої освіти спроможності до діалогу та вміння відстоювати свою власну думку;
- метод навчання «мозковий штурм», який спонукає здобувачів вищої освіти проявити творчий підхід і знайти альтернативні методи вирішення запропонованих завдань шляхом вільного вираження думок.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

Зміст навчальної дисципліни

- Тема 1. Предмет та функції філософської антропології: походження людини і специфіка її буття.
- Тема 2. Філософсько-антропологічні уявлення Стародавнього Світу. Людина і Космос.
- Тема 3. Середньовічні та ренесансні філософсько-антропологічні вчення. Людина і Бог.
- Тема 4. Антропологічні уявлення в Новий час. Становлення філософії суб'єкта.
- Тема 5. Антропологічні орієнтири Новітнього часу.
- Тема 6. Специфіка людського буття. Проблема свідомості: антропологічний аспект.
- Тема 7. Проблема добра і зла. Теодицея, космодицея, антроподицея.
- Тема 8. Життя та смерть як антропологічна проблема. Етико-правові аспекти початку та закінчення життя людини.
- Тема 9. Проблема сенсу життя та сенсу історії. Культура та цивілізація.
- Тема 10. Свобода волі: міф чи фундаментальна підстава людського буття?

Перелік рекомендованої літератури

Основна:

1. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником / Під редакцією доктора філософських наук, професора Н. Хамітова ; 4-е видання, перероблене та доповнене. — К.: КНТ, 2016. — 396 с.
2. Петрушенко В. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії) – Навчальний посібник / Віктор Петрушенко. — 2-ге вид., випр. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. — 596 с.

Додаткова

1. Голубович И. В. Проблемы современной антропологии. Ч. 1. Самоопределение антропологии. Структура антропологического знания: учебное пособие для студентов философского ф-та / И. В. Голубович, Е. С. Петриковская, Ф. А. Тихомирова; Одесск. национ. ун-т им. И. И. Мечникова. — Одесса: Акватория, 2015. — 132 с.
2. Ершова-Бабенко И. В. Психосинергетика: монография / И. В. Ершова-Бабенко. — Херсон: Гринь Д. С., 2015. — 488 с.
3. Ханжи В. Б. Добро и зло как векторы свободы воли в структуре антропного времени / В. Б. Ханжи, Д. Н. Ляшенко // Anthropological Measurements of Philosophical Research. — 2017. — Вып. 12. — С. 27–39. — Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Avfd_2017_12_5
4. Ханжи В. Б. Парадигмы времени: от онтологического к антропологическому пониманию / В. Б. Ханжи. — Херсон: Гринь Д. С., 2014. — 360 с. — Режим

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

доступу:

<https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4879/Khanzhy.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Цофнас А. Ю. Избранные статьи: метафизика и онтология, гносеология и методология, философская антропология и социальная онтология / Ред.-сост. Е. М. Иванова, Л. Л. Леоненко, Д. Н. Ляшенко / Отв. ред. А. П. Овчинникова. — Одесса : Издатель С. Л. Назарчук, 2020. — 308 с.
6. Чунаева А. А. Философия в кратком изложении / А. А. Чунаева, И. Г. Мысык / Южноукраинский гос. пед. ун-т им. К. Д. Ушинского. — Изд. 6-е, испр. и доп. — Одесса : Фенікс; Суми : Університетська книга, 2017. — 278 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях відповідно до сформульованих завдань з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності надається перевага стандартизованим методам контролю: усному опитуванню, структурованим письмовим роботам, дискусіям, ролевим іграм, доповідям, тестуванню. При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу вищої освіти виставляються оцінки за 4-бальною традиційною шкалою. Поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих здобувачем вищої освіти оцінок за традиційною шкалою, округлене до 2 (двох) знаків після коми, наприклад 4,75.

Оцінювання поточного контролю з дисципліни:

Оцінка «5» виставляється, якщо:

здобувач бере активну участь у семінарському занятті: демонструє глибокі знання історико-антропологічної бази, розуміє основні проблеми антропології; є активно задіяним в обговоренні проблемних ситуацій, вміє аргументовано захистити своє ставлення до певної проблеми; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; спроможний вільно використовувати отримані знання у своїй професійній сфері; тестові завдання (за необхідності) виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані.

Оцінка «4» виставляється, якщо:

здобувач бере участь у семінарському занятті: демонструє належне володіння історією антропології та антропологічною теорією сьогодення, але у відповіді присутні незначні помилки, які суттєво не змінюють загального ходу думки; у відповіді іноді наявна невпевненість у спробах прикладення загальних положень до вирішення конкретно-наукових проблем, або, навпаки, розуміння сутності конкретних практичних завдань у підсумку не призводить до належного узагальнення; здобувач користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття; тестові завдання

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

(за необхідності) виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, у відповідях на відкриті питання наявні поодинокі помилки у визначеннях.

Оцінка «3» виставляється, якщо:

активна робота здобувача на семінарському занятті є епізодичною і чергується з відвертою пасивністю; відповідь переважно є репродуктивною і позбавленою належного розуміння, в ній наявні значні прогалини в знанні історії антропології, плутанина в осмисленні фундаментальних питань; здобувач затрудняється навести приклади, що мали б конкретизувати відповідь; тестування (за необхідності) виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання є поверхневими, з явними суттєвими помилками у визначеннях і логіці викладення.

Оцінка «2» виставляється якщо:

здобувач на семінарському занятті є лише спостерігачем, він не виступає і не задає питань, незацікавлений у вивченні матеріалу; не здатен відповісти на питання навіть на рівні репродуктивного відтворювання матеріалів методичного посібника або лекції; питання від викладача, що мали б наводити на думку, не є для нього зрозумілими; відсутня елементарна здатність типізувати антропологічні вчення за ознаками часу та місця походження; тестування не виконано.

Здобувач отримує залік (як форма підсумкового контролю) за умови виконання вимог навчальної програми та за наявності середнього балу за поточну навчальну діяльність не менше 3,00.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота передбачає підготовку до кожного практичного заняття та заліку.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-наушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, оцінки на занятті, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Форма одягу: медичний халат, який повністю закриває верхній одяг, або лікарська піжама, шапочка, маска, змінне взуття.

Обладнання: підручник, зошит, словник, ручка.

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються.

Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії

Під час перебування в аудиторії мають культивуватися такі цінності: повага до колег; толерантність до інших; сприйнятливність та неупередженість;

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

аргументованість згоди або незгоди з думкою інших учасників дискусії, а також власної думки; шанування гідності особистості опонента/-ки під час спілкування; дотримання етики академічних взаємовідносин.